

รายงาน

เรื่อง

ปัจจัยที่สุนัขและแมวในชุมชนพื้นที่เขตพญาไทไม่ได้รับ
การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

โดย

นายกาณฑ์ เจาประเวศ

เสนอ

คณะกรรมการหลักสูตรนักบริหาร

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารมหานครระดับสูง

รุ่นที่ ๑๐

ระหว่างวันที่ ๒๐ เมษายน ถึง ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘

คำนำ

ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์บริการสาธารณสุขดูแลทางด้านสุขภาพของประชาชนรับผิดชอบพื้นที่เขตพญาไท ซึ่งมีภารกิจงาน ๔ มิติ คือ บริการสร้างเสริมสุขภาพ ควบคุมป้องกันโรค ตรวจรักษา ทั้งเชิงรุกและรับ งานควบคุมป้องกันโรคเป็นหน้าที่อันหนึ่งที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ รับผิดชอบ โดยเฉพาะโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตพญาไท โรคพิษสุนัขบ้า ทางองค์การอนามัยโลกยังพบว่ามีคนเสียชีวิตจากโรคนี้อย่างต่อเนื่องกรุงเทพมหานคร มีคนเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้า เมื่อปี ๒๕๕๒ ถึง ๗ ราย และรายสุดท้ายในปี ๒๕๕๖ จำนวน ๑ ราย

สถานการณ์โรคในสัตว์ ยังมีรายงานการพบเชื้อพิษสุนัขบ้าในตัวอย่างซากสัตว์ที่ส่งตรวจจากสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติกรมปศุสัตว์ สถานเสาวภา สภากาชาดไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ยังตรวจพบถึง ๔๗ ตัว ในกรุงเทพมหานคร พบมากที่ เขตลาดกระบัง พระโขนง ประเวศ สวนหลวง และ บางขุนเทียน สัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า พบว่าเป็นสุนัขมาก ร้อยละ ๙๕ -๙๖ รองลงมาเป็นแมว ร้อยละ ๓ - ๔ และสัตว์อื่น ๆ ร้อยละ ๐ - ๑

องค์การอนามัยโลก และ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ได้กำหนดเป้าหมายที่จะกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปจากทุกภูมิภาคของโลก ภายในปี ๒๕๖๓ รวมถึงกรุงเทพมหานครด้วย

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ธวัชชัย พิทักษ์กุล ที่กรุณาแนะนำแนวทางการศึกษา, เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ อาสาสมัครสาธารณสุข เขตพญาไท สำนักอนามัย และ ประชาชนในชุมชนที่ได้ตอบแบบสอบถาม

กาญจน์ เกาประเวศ

๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบจำนวนสุนัข และ แมว ที่มีการเลี้ยงในชุมชนเขตพญาไท ที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การทำหมัน รวมถึงสาเหตุที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีน และ การทำหมัน รวมถึงการทราบถึงกฎหมายที่ผู้เลี้ยงสุนัขควรทราบ เนื่องจากปัจจุบันยังมีรายงานการพบซากสัตว์ที่ติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า ในเขต กรุงเทพมหานคร อยู่ต่อเนื่อง จากการออกแบบสอบถามและให้พยาบาลแจกให้อาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตพญาไท สัมภาษณ์บ้านในชุมชนที่รับผิดชอบที่มีการเลี้ยงสุนัขและแมว ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ มีการเลี้ยงแมว มากกว่าสุนัข และสุนัขที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าคิดเป็นร้อยละ ๘๒.๒ เมื่อเทียบกับ ไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ ๑๗.๘ ส่วนทำหมันคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๖๑ และไม่ได้รับการทำหมัน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔ ขณะที่แมว มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๖ ไม่ได้ฉีดป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔ ได้รับการทำหมัน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๘ ไม่ได้รับการทำหมัน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒ ส่วนสาเหตุที่ไม่ไปทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มากที่สุดคือ คิดว่าสุนัขเป็นเพศผู้ และไม่มีเวลา และยุ่งยาก ส่วน ไม่ไปทำหมัน สาเหตุที่ไม่ไปทำหมันมากที่สุด คือ สุนัขเป็นเพศผู้ และ ค่าใช้จ่ายสูง ส่วนแมว พบว่าสาเหตุที่ไม่ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มากที่สุดคือ แมวเป็นเพศผู้ และ ไม่มีเวลาและยุ่งยาก ส่วนสาเหตุที่ไม่ไปทำหมัน คือ แมวเป็นเพศผู้ และ ค่าใช้จ่ายสูงและส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งเจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องนำสัตว์เลี้ยงไปทำการฉีดวัคซีนทุกปี ถ้าไม่ทำการฉีดวัคซีนถือว่าผิดกฎหมาย ซึ่งมีโทษทั้งจำ และ ปรับ จากข้อมูลดังกล่าว ทางศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ จะนำไปปรับแผน ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทราบ และ ลงพื้นที่บริการฉีดวัคซีนให้มากขึ้น

สารบัญ

	หน้า
ความเป็นมา	๑
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๔
เนื้อหา รายละเอียดของเรื่อง	๘
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๒๐
เอกสารอ้างอิง	๒๑
ภาคผนวก	๒๒

บทที่ ๑

ความเป็นมา

ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์บริการสาธารณสุข รับผิดชอบพื้นที่เขตพญาไท มีหน้าที่ดูแลสุขภาพของประชาชน ครอบคลุมงาน ๔ มิติ คือ บริการสร้างเสริมสุขภาพ ควบคุมป้องกันโรค ตรวจรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ให้บริการทั้ง ในและนอก ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ ประกอบด้วย มีข้าราชการ จำนวน ๒๑ คน ลูกจ้าง จำนวน ๑๒ คน และลูกจ้างรายวัน จำนวน ๑๖ คน มีพื้นที่รับผิดชอบ ๕.๕ ตารางกิโลเมตร มีประชากรจำนวน ๗๓,๓๒๗ กว่า คน มีชุมชนที่ลงทะเบียน ๒๙ ชุมชน และมีอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน ๑๒๐ คน ดูแล ประชาชนในชุมชน

โรคพิษสุนัขบ้า ยังเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศเนื่องจากเป็นโรคที่ไม่สามารถรักษาให้หายได้ ในแต่ละปี ทั่วโลกพบผู้เสียชีวิตไม่ต่ำกว่า ห้าหมื่น กว่าคน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในแอฟริกา อเมริกา และเอเชีย ในประเทศไทยพบผู้เสียชีวิต ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๖ ถึง ปีพ.ศ. ๒๕๕๖ จำนวน ๑๒๙ ราย สำหรับกรุงเทพมหานคร จากสถิติผู้เสียชีวิตย้อนหลังปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีรายงานผู้เสียชีวิต ทั้งสิ้น จำนวน ๗๒ ราย โดยพบผู้ป่วยจำนวน ๑ ราย ที่เขตคลองเตย ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๖ จากสถิติของกลุ่มงานระบาดวิทยา พบว่าผู้ถูกสัตว์กัดที่เข้ารับบริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ถูกสุนัขจรจัดกัด คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕๓ สุนัขเลี้ยง คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗๖ และสุนัขกึ่งจรจัด คิดเป็นร้อยละ ๘.๘๒ พื้นที่ที่พบผู้ป่วยมากที่สุดคือเขตบางขุนเทียน จำนวน ๙ ราย เขตบางกะปิ และ เขตภาษีเจริญจำนวน ๕ ราย

สำหรับศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ พื้นที่เขตพญาไทไม่พบผู้ป่วยที่ติดเชื่อโรคพิษสุนัขบ้า มีเพียงผู้มารับบริการฉีดวัคซีนจากการถูกสัตว์เลี้ยงกัด จากสถิติในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๔๒๔ ครั้ง และได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และจัดบริการฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าในสัตว์ ปีละ ๒ ครั้ง ในพื้นที่รับผิดชอบ และในศูนย์บริการสาธารณสุขทุกวันศุกร์ ทั้งในศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ในศูนย์และบริการฉีดนอกศูนย์ เป็นจำนวน ๑,๓๗๒ ราย

สำหรับสถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ พบว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ พบซากสัตว์ที่ส่งมาตรวจ ที่สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ และสถานเสาวภา สภากาชาดไทย จำนวน ๓๑ ตัว พบว่าสุนัข ยังเป็นสัตว์ที่พบเชื่อพิษสุนัขบ้าในสุนัขมากที่สุด และเขตที่พบมากที่สุด คือ พื้นที่เขตลาดกระบัง เขตพระโขนง เขตประเวศ เขตสวนหลวง และเขตบางขุนเทียน

จากการสำรวจจำนวนสุนัข ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าในเขตกรุงเทพมหานคร มีสุนัขที่มีเจ้าของ จำนวนกว่า ๕๙๐,๐๐๐ ตัว และสุนัขไม่มีเจ้าของ ๑๐๐,๐๐๐ ตัว อาศัยในพื้นที่สาธารณะ ถนน ตรอก ซอก ซอย และวัด ๔๐๐ แห่ง ในกรุงเทพมหานคร โดยที่ การสำรวจส่วนใหญ่จะเป็นการสำรวจเฉพาะสุนัขเลี้ยงเท่านั้น ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าแมวก็ก็น่าจะเป็นพาหะสำหรับโรคพิษสุนัขบ้าได้ ดังนั้นจึงทำการสำรวจแมวในครั้งนี้ด้วย รวมถึงการทำหมันในสุนัขและแมวที่เลี้ยง

เนื่อง จากโรคพิษสุนัขบ้า ยังเป็นปัญหาด้านการสาธารณสุขทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ทางองค์การอนามัยโลก(WHO) และ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) จึงได้กำหนดเป้าหมายที่จะกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปจากทุกภูมิภาคของโลก ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมถึงกรุงเทพมหานคร ด้วย โดยที่การสำรวจส่วนใหญ่จะเป็นสุนัขทั้งที่แมวก็ก็น่าจะเป็นพาหะโรคพิษสุนัขบ้าได้ ในการสำรวจจึงรวมแมวเข้าไปด้วย รวมถึงการควบคุมปริมาณสุนัขและแมวที่เลี้ยง โดยสอบถามถึงการทำให้สุนัขและแมวที่เลี้ยง

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษาจำนวนสุนัขและแมวในพื้นที่เขตพญาไท ที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และจำนวนของการทำหมัน และสาเหตุของการ เหตุผล ในการไม่ไปรับการฉีดวัคซีน หรือ ทำหมัน เพื่อนำมาวางแผนให้ประชาชนนำสุนัขและแมว มารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เพิ่มขึ้น เพราะการที่สุนัขและแมวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า จะช่วยลดอัตราการเสียชีวิตในประชาชนจากโรคพิษสุนัขบ้าได้ ส่วนการทำหมันจะช่วยลดจำนวนสุนัขและแมวที่เกิดใหม่ได้ในแต่ละปี เพราะสุนัขสามารถออกลูกได้ปีละ ๒ ครั้ง ขณะที่แมวออกลูกได้ปีละ ๔ ครั้ง

ขอบเขตการศึกษา

เป็นการออกแบบสอบถามเพื่อครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์และแจกแบบสอบถามให้ อาสาสมัครสาธารณสุข ของศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ สอบถามในบ้านเรือนชุมชนที่รับผิดชอบ ที่มีการเลี้ยงสุนัข หรือ แมว ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑๕ พ.ค. ๒๕๕๘ ถึง ๑ มิ.ย. ๒๕๕๘

นิยามศัพท์

๑. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คือ สุนัข หรือ แมว ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในรอบปี ๒๕๕๗ หรือ ปี ๒๕๕๘ จากศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ ,คลินิกสัตว์แพทย์ หรือ โรงพยาบาลสัตว์

๒. การไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คือ ในรอบ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ หรือ ปี ๒๕๕๘ สุนัข หรือ แมว ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจากที่ใดเลย

๓. การทำหมัน คือ สุนัข หรือ แมว ได้รับการทำหมัน จาก สัตว์แพทย์ แล้ว

๔. การไม่ทำหมัน คือ สุนัข หรือ แมว ไม่ได้รับการทำหมัน จากสัตว์แพทย์

๕. สุนัขเลี้ยง คือ สุนัขที่บุคคลในครัวเรือน ส่วนบุคคลให้การเลี้ยงดูโดยการให้อาหาร ให้การรักษาสุขภาพ

๖. แมวเลี้ยง คือ แมวที่บุคคลในครัวเรือน ส่วนบุคคลให้การเลี้ยงดูโดยการให้อาหาร ให้การรักษาสุขภาพ

วิธีการศึกษา

๑. ออกแบบสอบถาม
๒. ประชุมกับพยาบาลเยี่ยมบ้านเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อให้ง่ายต่อการเก็บข้อมูล
๓. ประชุมอาสาสมัครสาธารณสุข ของศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ในการประชุมประจำเดือน และ แจกแบบสอบถาม อธิบายปัญหาของโรคพิษสุนัขบ้า วิธีการเก็บ และ สอบถาม ประชาชนในพื้นที่
๔. รับแบบสอบถามคืน
๕. วิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล
๖. สรุป

ประโยชน์ในการศึกษา

๑. เพื่อทราบจำนวนสุนัข และ แมวที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในชุมชนในพื้นที่เขต พญาไท
 ๒. เพื่อทราบจำนวนสุนัข และ แมวที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และเหตุผล ที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีน
 ๓. เพื่อทราบ จำนวนสุนัข และ แมว ที่ได้รับการทำหมัน และที่ไม่ได้รับการทำหมัน
 ๔. นำปัญหาจากการสำรวจ ถึง เหตุผลที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มาแก้ไข รวมถึงสุนัข และ แมว และประสานสำนักงานสัตวแพทย์ เพื่อไปทำหมัน สุนัข และ แมว ที่ได้รับการสำรวจใน ชุมชน
- ทางสำนักอนามัย และ สำนักสัตวแพทย์ ได้ กำหนดแผนยุทธศาสตร์ กรุงเทพมหานครปลอดโรคพิษ สุนัขบ้า เพื่อให้ทันภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยมี ๕ ยุทธศาสตร์ และ หัวข้อยุทธศาสตร์ที่ ๒.๒ คือ การป้องกัน และควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในคน

บทที่ ๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๑. โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)

โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดเชื้อในระบบประสาท โดยเฉพาะระบบประสาทส่วนกลาง เกิดจากเชื้อไวรัสชื่อ เรบีส ไวรัส (Rabies) ทำให้เกิดโรคได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิด เช่น คน สุนัข แมว ลิง ชะนี กระรอก ค้างคาว ฯลฯ มีความรุนแรงมาก เมื่อป่วยเป็นโรคนี้อันแล้วผู้ป่วยทุกรายจะเสียชีวิต โรคนี้พบได้ทั่วโลก ส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ในปัจจุบันยังไม่มียาอะไรที่จะรักษาโรคพิษสุนัขบ้าได้

สถานการณ์โรค

ปัจจุบันในประเทศไทยอัตราผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้าลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	จำนวน/ราย
ปี ๒๕๒๓	๓๗๐
ปี ๒๕๓๓	๑๓๓
ปี ๒๕๓๘	๗๔
ปี ๒๕๔๐	๕๘

ซึ่งมีแนวโน้มลดลงอีก และยังพบว่าจำนวน ครั้งหนึ่งของผู้เสียชีวิตเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี ส่วนใหญ่อายุ ๕ – ๙ ปี เพราะเป็นวัยที่กำลังซุกซน เมื่อถูกกัดหรือข่วนเพียงเล็กน้อย เด็กก็ไม่ค่อยบอกพ่อแม่ ในเด็กเล็กอายุต่ำกว่า ๕ ขวบ เท่าที่พบส่วนใหญ่ จะถูกกัดแผลใหญ่จนเป็นอันตรายไม่สามารถช่วยทันได้ หรือทนพิษบาดแผลไม่ไหว ถึงแม้ว่าผู้เสียชีวิตจะลดลง แต่คนที่ถูกสุนัขหรือสัตว์ที่บ้าหรือสงสัยว่าบ้ากัด แล้วมารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าปีละไม่ต่ำกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ราย ทำให้ต้องเสียเงินซื้อวัคซีนจากต่างประเทศปีละหลายร้อยล้านบาท (คนที่ตายจากโรคพิษสุนัขบ้าส่วนใหญ่เป็นคนที่ถูกสุนัขบ้ากัด แล้วไม่ไปรับการฉีดวัคซีนหรือฉีดล่าช้า)

ตารางแสดงจำนวนป่วย/ตายจากโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย ๒๕๓๘ – ๒๕๔๓

ปี พ.ศ.	จำนวนป่วย / ตาย โรคพิษสุนัขบ้า
๒๕๓๘	๓/๔
๒๕๓๙	๓/๗
๒๕๔๐	๕/๘
๒๕๔๑	๕/๗
๒๕๔๒	๖/๘
๒๕๔๓	๔/๗

สาเหตุ

เกิดจากเชื้อไวรัส Rabies อยู่ในกลุ่ม Rhabdovirus Rabies virions มีรูปทรงคล้ายลูกกระสุนปืน มี Glycoprotein เป็นรูปทรงหนามแหลมขนาด ๑๐ – nm ribonucleoprotein ประกอบด้วย RNA และ nucleoprotein

แหล่งรังโรค

ได้แก่ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เป็นทั้งสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า เช่น สุนัข แมว สุนัขป่า หมาใน สกิ้งค์ แรคคูน ค้างคาว ในประเทศกำลังพัฒนาสุนัขเป็นแหล่งรังโรคที่สำคัญ

วิธีการติดต่อ

โดยเชื้อไวรัสออกมากับน้ำลายสัตว์ที่ติดเชื้อ ส่วนใหญ่จะเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผล ที่สัตว์กัดหรือ ข่วน หรือรอยถลอกและบาดแผลตามผิวหนัง

ระยะฟักตัว

โดยทั่วไป ๓ – ๘ สัปดาห์ อาจสั้นเพียง ๙ วัน หรือนานถึง ๗ ปี ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ตำแหน่งที่เชื้อเข้าไป ความรุนแรงของบาดแผล เป็นต้น

ระยะติดต่อ

สุนัขและแมวอาจแพร่เชื้อได้ ๓ – ๗ วัน ก่อนเริ่มแสดงอาการป่วย และตลอดช่วงการป่วยของสัตว์

อาการและอาการแสดง

อาการในคน

เริ่มด้วยมีไข้ต่ำๆ เจ็บคอ เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย คับบริเวณรอยกัดหรือลามไปที่อื่น ต่อมาจะกระสับกระส่าย กลัวแสง กลัวลม เหงื่อออกมาก อาจจะมีน้ำตาไหล มักมีม่านตาขยาย กล้ามเนื้อกระดูกแน่นหน้าอก หายใจไม่ออก บางรายชักเกร็ง อัมพาต หมดสติ และเสียชีวิตในที่สุด

อาการในสุนัข

แบ่งเป็น ๓ ระยะ

๑. ระยะเริ่มแรก อารมณ์เปลี่ยนไป ชอบซุกตัวอยู่เงียบๆ กินข้าวกินน้ำน้อยลง ระยะนี้จะเป็นประมาณ ๒ – ๓ วัน

๒. ระยะตื่นเต้น มีอาการทางประสาท กัดทุกสิ่งไม่เลือกหน้า ตัวแข็ง บางตัวล้มลงชักกระตุก

๓. ระยะอัมพาต สุนัขจะมีคางห้อยตก ลิ้นมีสีแดงคล้ำและลิ้นห้อย น้ำตาไหลอาจมีอาการขยอกหรือขย็อนเหมือนมีอะไรอยู่ในลำคอ ทรงตัวไม่ได้ อัมพาต และตายในที่สุด

โดยทั่วไปทั้ง ๓ ระยะไม่เกิน ๑๐ วัน สุนัขที่บ้าอย่างดุร้าย จะแสดงอาการตื่นเต้นเห็นเด่นชัด ระยะอัมพาตสั้นมาก ส่วนสุนัขบ้าแบบซึม จะแสดงอาการระยะตื่นเต้นสั้นมาก จนไม่ทันสังเกตเห็น และแสดงอาการอัมพาตชัดเจน

คำแนะนำสำหรับประชาชน

๑. นำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และคอยสังเกตอาการของสุนัขอยู่เสมอ
๒. ไม่ปล่อยสุนัขที่เลี้ยงไว้ไปเล่นพ่วนในที่สาธารณะ โดยไม่ควบคุมดูแล
๓. เมื่อพบสุนัขเร่ร่อนไม่มีเจ้าของ หรือสงสัยว่าสุนัขบ้า ควรแจ้งสัตวแพทย์ ปศุสัตว์อำเภอ หรือปศุสัตว์จังหวัด
๔. ไม่คลุกคลีกับสัตว์ที่ไม่เคยฉีดวัคซีน หรือไม่ทราบประวัติ ไม่รบกวนสัตว์ป่วยซึมในที่มืด ไม่ล้วงคอช่วยเหลือสุนัขที่ทำท่าคล้ายมีอะไรติดลำคอ
๕. เมื่อถูกสุนัข แมว หรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ ที่สงสัยว่าบ้า กัด ข่วน หรือเลีย ให้ล้างบาดแผลทันที ด้วยน้ำสะอาดและสบู่หลายๆ ครั้ง ให้ถึงกันบาดแผล แล้วควรรีบไปพบแพทย์ทันที หากสุนัขเป็นปกติให้ขังดูอาการประมาณ ๑๐ วัน ถ้าหากสุนัขมีอาการน่าสงสัยให้กำจัดแล้วตัดหัวสัตว์ นำมาส่งสัตวแพทย์

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรคพิษสุนัขบ้า

กฎหมายเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ได้ออกพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตราที่ ๕(๑) ได้วางหลักไว้ว่า ให้เจ้าของจัดการให้สุนัขได้รับการฉีดวัคซีน ซึ่งหมายความว่า วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า สำหรับสัตว์ครั้งแรกตั้งแต่เมื่อสุนัขมีอายุตั้งแต่สองเดือนขึ้นไป แต่ไม่เกินสี่เดือน และได้รับการฉีดวัคซีนครั้งต่อไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในใบรับรองการฉีดวัคซีน ซึ่งหากเจ้าของสัตว์ควบคุมผู้ใดไม่จัดการให้สัตว์ควบคุมได้รับการฉีดวัคซีน จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ดังที่ระบุไว้ในมาตราที่ ๒๑ ซึ่งสุนัขที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว จะต้องได้รับใบรับรองการฉีดวัคซีน และเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน ดังนั้นเจ้าของหมาจะต้องพาหมาไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เพื่อความถูกต้องของกฎหมายและความปลอดภัยในชีวิตคนและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกปี

บทที่ ๓

เนื้อหา รายละเอียดของเรื่อง

จากการแจกแบบสอบถามให้อาสาสมัครสาธารณสุขของพื้นที่เขตพญาไท จำนวน ๒๙ ชุมชน ชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ชุมชนละ ๒๐ ชุด รวมเป็น ๕๘๐ ชุด โดยให้เกณฑ์การคัดเลือกเฉพาะครัวเรือนที่มีการเลี้ยงสุนัขและแมว ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ถึง ๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

สุนัข จำนวน ๑,๐๕๒ ตัว

แบ่งเป็นเพศผู้ จำนวน ๕๖๗ ตัว	เพศเมีย จำนวน ๔๘๕ ตัว
อายุน้อยกว่า ๑ ปี จำนวน ๔๘๙ ตัว	อายุมากกว่า ๑ ปี จำนวน ๕๖๓ ตัว
สุนัขได้รับวัคซีนีต จำนวน ๘๖๔ ตัว	จากทั้งหมด จำนวน ๑,๐๕๒ ตัว
คิดเป็น ๘๒.๒ เปอร์เซ็นต์	
สุนัขไม่ได้รับการฉีดวัคซีนีต จำนวน ๑๘๘ ตัว	
คิดเป็น ๑๗.๘ เปอร์เซ็นต์	
สุนัขได้รับการทำหมัน จำนวน ๗๘๕ ตัว	จากทั้งหมด จำนวน ๑,๐๕๒ ตัว
คิดเป็น ๗๔.๖๑ เปอร์เซ็นต์	
สุนัขไม่ได้รับการทำหมัน จำนวน ๒๖๗ ตัว	
คิดเป็น ๒๕.๔ เปอร์เซ็นต์	

แมว จำนวน ๑,๑๙๙ ตัว

แบ่งเป็นเพศผู้ จำนวน ๕๓๕ ตัว	เพศเมีย จำนวน ๖๖๔ ตัว
อายุน้อยกว่า ๑ ปี จำนวน ๖๘๑ ตัว	อายุมากกว่า ๑ ปี จำนวน ๕๐๖ ตัว
แมวได้รับวัคซีนีต จำนวน ๘๘๓ ตัว	จากทั้งหมดจำนวน ๑,๑๙๙ ตัว
คิดเป็น ๗๓.๖ เปอร์เซ็นต์	
แมวไม่ได้รับการฉีดวัคซีนีต จำนวน ๓๑๖ ตัว	
คิดเป็น ๒๖.๔ เปอร์เซ็นต์	
แมวได้รับการทำหมัน จำนวน ๘๔๙ ตัว	จากทั้งหมดจำนวน ๑,๑๙๙ ตัว
คิดเป็น ๗๐.๘ เปอร์เซ็นต์	
แมวไม่ได้รับการทำหมัน จำนวน ๓๕๐ ตัว	จากทั้งหมด ๑,๑๙๙ ตัว
คิดเป็น ๒๙.๒ เปอร์เซ็นต์	
ราคาฉีดวัคซีนีตสุนัขและแมว ๑๐๐ บาท	
ราคาทำหมันสุนัขและแมว ๘๐๐ - ๒,๓๐๐ บาท	

เมื่อเปรียบเทียบการเข้ารับบริการของกรุงเทพมหานคร จะไม่เสียค่าใช้จ่าย จากการตอบแบบสอบถามพบว่า

- ประชาชนได้ทราบว่ามีบริการให้บริการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้าของศูนย์บริการสาธารณสุข หรือหน่วยบริการเคลื่อนที่ของกรุงเทพมหานคร มีจำนวน ๕๕๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๖ และไม่ทราบว่ามีบริการให้บริการฉีดวัคซีนสัตว์ของศูนย์บริการสาธารณสุข หรือหน่วยบริการเคลื่อนที่ของกรุงเทพมหานคร มีจำนวน ๒๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔.๔

- ประชาชนทราบว่ามีการให้บริการทำหมันสัตว์ของศูนย์บริการสาธารณสุข หรือหน่วยบริการเคลื่อนที่ของกรุงเทพมหานคร มีจำนวน ๒๗๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕ และไม่ทราบว่ามีบริการให้บริการทำหมันสัตว์ของศูนย์บริการสาธารณสุข หรือหน่วยบริการเคลื่อนที่ของกรุงเทพมหานคร มีจำนวน ๓๐๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕

- ประชากรที่ทราบเกี่ยวกับ พรบ.โรคพิษสุนัขบ้า ว่าหากเจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่นำสัตว์เลี้ยงไปรับการฉีดวัคซีน จะถึงว่าผิดกฎหมาย มีจำนวน ๔๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ และไม่ทราบเกี่ยวกับ พรบ.โรคพิษสุนัขบ้า มีจำนวน ๕๓๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๕

จำนวนชุมชนที่สำรวจได้ จำนวน ๒๙ ชุมชน

จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน ๕๘๐ ชุด

จำนวนประชากรในชุมชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑,๖๖๐ คน

เพศ

เพศ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
หญิง	๖๖๑	๓๙.๙
ชาย	๘๕๘	๕๑.๖
เด็ก	๑๔๑	๘.๕

อาชีพ

อาชีพ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
รับจ้าง	๒๕๙	๔๔.๗
ค้าขาย	๑๔๑	๒๔.๓
แม่บ้าน	๖๕	๑๑.๓
ข้าราชการ	๕๘	๑๐.๐
ธุรกิจส่วนตัว	๔๒	๗.๒
ว่างงาน	๑๕	๒.๕

จำนวนสุนัขที่สำรวจได้ ๑,๐๕๒ ตัว

เพศ

เพศ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ผู้	๕๖๗	๕๓.๘
เมีย	๔๘๕	๔๖.๒

อายุ

ช่วงอายุ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๐ - ๑ ปี	๔๘๙	๔๖.๕
๑ ปี ขึ้นไป	๕๖๓	๕๓.๕

วัคซีน

รับการฉีดวัคซีน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ได้รับการฉีดวัคซีน	๘๖๔	๘๒.๒
ไม่ได้รับการฉีด	๑๘๘	๑๗.๘

สุนัขไม่ได้รับการฉีดวัคซีน เพราะ

สุนัขไม่ได้รับการฉีดวัคซีน เพราะ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
สุนัขเป็นเพศผู้	๙๖	๕๑
ไม่มีเวลา และยุ่งยาก	๙๒	๔๙

สถานที่นำสุนัขไปรับฉีดวัคซีน

สถานที่นำสุนัขรับฉีดวัคซีน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์	๕๐๒	๘๙.๖
คลินิกรักษาสัตว์	๓๙	๖.๗
โรงพยาบาลสัตว์	๗	๑.๒
กทม. (กลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อาคารสำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข)	๑๔	๒.๕

ค่าเฉลี่ยราคาวัคซีนที่ฉีด ๖๐ - ๑๐๐ บาท (แหล่งข้อมูล : คลินิกสัตวแพทย์เอกชน)

สุนัขทำหมัน ทั้งหมด ๗๘๕ ตัว

ทำหมัน

การทำหมัน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ได้รับการทำหมัน	๗๘๕	๗๔.๖
ไม่ได้รับการทำหมัน	๒๖๗	๒๕.๔

สาเหตุที่สุนัขไม่ได้ทำหมัน

สาเหตุที่สุนัขไม่ได้ทำหมัน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
สุนัขเป็นเพศผู้	๑๔๕	๕๔.๔
ค่าใช้จ่ายสูง	๕๙	๒๒.๑
ไม่มีเวลา และยุ่งยาก	๔๒	๑๕.๗
เลี้ยงสัตว์เลี้ยงแบบระบบปิด	๒๑	๗.๘

สถานที่นำสุนัขไปทำหมัน

สถานที่นำสุนัขไปทำหมัน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์	๐	๐
คลินิกสัตวแพทย์	๑๗๓	๒๙.๘
โรงพยาบาลสัตว์	๑๒๙	๒๒.๓
กทม. (กลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อาคารสำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข)	๒๗๘	๔๗.๙

ค่าเฉลี่ยราคาค่าทำหมันสุนัข ๑,๐๐๐ - ๒,๓๐๐ บาท (แหล่งข้อมูล : คลินิกสัตวแพทย์เอกชน)

จำนวนแมวที่สำรวจได้ ๑,๑๙๙ ตัว

เพศ

เพศ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ผู้	๕๓๕	๔๔.๖
เมีย	๖๖๔	๕๕.๔

อายุ

ช่วงอายุ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๐ - ๑ ปี	๖๘๑	๕๖.๘
๑ ปี ขึ้นไป	๕๐๖	๔๓.๒

วัคซีน

การฉีดวัคซีน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ได้รับการฉีดวัคซีน	๘๘๓	๗๓.๖
ไม่ได้รับการฉีด	๓๑๖	๒๖.๔

แมวไม่ได้รับการฉีดวัคซีน เพราะ

สาเหตุที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
แมวยูไม่เป็นที่	๑๘๕	๕๘.๕
ไม่มีเวลา และยุ่งยาก	๑๓๑	๔๑.๕

สถานที่นำแมวไปฉีดวัคซีน

สถานที่นำแมวไปฉีดวัคซีน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์	๔๒๑	๗๒.๖
คลินิกรักษาสัตว์	๘๒	๑๔.๒
โรงพยาบาลสัตว์	๒๘	๔.๘
กทม. (กลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อาคารสำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข)	๔๙	๘.๔

ค่าเฉลี่ยราคาวัคซีนที่ฉีด ๖๐ - ๑๐๐ บาท (แหล่งข้อมูล : คลินิกสัตวแพทย์เอกชน)

แมวทำหมัน ทั้งหมด ๘๔๙ ตัว

ทำหมัน

การทำหมัน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ได้รับการทำหมัน	๘๔๙	๗๐.๘
ไม่ได้รับการทำหมัน	๓๕๐	๒๙.๒

แมวไม่ได้รับการทำหมัน เพราะ

แมวไม่ได้รับการทำหมัน เพราะ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
แมวเป็นเพศผู้	๑๖๗	๔๗.๗
ค่าใช้จ่ายสูง	๑๒๒	๓๔.๘
ไม่มีเวลา และยุ่งยาก	๔๒	๑๒
เลี้ยงแบบกักขังไว้ในบ้าน	๑๙	๕.๕

สถานที่นำแมวไปทำหมัน

สถานที่ที่ไปรับการทำหมัน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์	๐	๐
คลินิกสัตว์	๒๕๔	๔๓.๗
โรงพยาบาลสัตว์	๑๓๔	๒๓.๑
กทม. (กลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อาคารสำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข)	๑๙๒	๓๓.๑

ค่าเฉลี่ยราคาการทำหมันแมว ๑,๒๐๐ - ๓,๐๐๐ บาท (แหล่งข้อมูล : คลินิกสัตวแพทย์เอกชน)

สัตว์เลี้ยงทั้งหมดที่สามารถใช้ได้ จำนวน ๒,๒๕๑ ตัว
 จำนวนจำนวนครวเรือนที่มีการเลี้ยงสุนัข อย่างเดียว

ครวเรือนที่เลี้ยงสุนัขอย่างเดียว	คิดเป็นร้อยละ
๑,๐๔๗	๔๖.๕

จำนวนครวเรือนที่มีการเลี้ยงแมว อย่างเดียว

ครวเรือนที่เลี้ยงแมวอย่างเดียว	คิดเป็นร้อยละ
๘๘๗	๓๙.๔

จำนวนครวเรือนที่มีการเลี้ยงสุนัขและแมวมารวมกัน

ครวเรือนที่มีการเลี้ยงสุนัขและแมวมารวมกัน	คิดเป็นร้อยละ
๓๑๗	๑๔.๑

ปริมาณสุนัขต่อครวเรือน

ปริมาณสุนัขต่อครวเรือน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑ - ๕ ตัว	๕๗๙	๕๕.๔
๖ - ๑๐ ตัว	๓๕๓	๓๓.๗
๑๑ ขึ้นไป	๑๑๕	๑๐.๙

ปริมาณแมวต่อครัวเรือน

ปริมาณแมวต่อครัวเรือน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑ - ๕ ตัว	๖๒๙	๕๒.๔
๖ - ๑๐ ตัว	๓๔๒	๒๘.๕
๑๑ ขึ้นไป	๒๒๘	๑๙.๑

การให้บริการฉีดวัคซีนฟรี ของกลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อาคารสำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข

การให้บริการฉีดวัคซีนฟรี ของกลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อาคาร สำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ทราบ	๕๕๕	๙๕.๖
ไม่ทราบ	๒๕	๔.๔

การให้บริการทำหมันฟรี ของกลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อาคารสำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข

การให้บริการทำหมันฟรี ของกลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อาคาร สำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ทราบ	๒๗๕	๔๗.๕
ไม่ทราบ	๓๐๕	๕๒.๕

จำนวนประชากรที่ทราบเกี่ยวกับ พรบ.โรคพิษสุนัขบ้า ว่าหากเจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่นำสัตว์เลี้ยงไปรับการฉีดวัคซีน จะถึงว่าผิดกฎหมาย

พรบ.โรคพิษสุนัขบ้า ว่าหากเจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่นำสัตว์เลี้ยงไปรับการฉีดวัคซีน จะถึงว่าผิดกฎหมาย	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ทราบ	๔๓	๗.๕
ไม่ทราบ	๕๓๗	๙๒.๕

บทที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า จำนวนที่ได้รับแบบสอบถามใน ๒๙ ชุมชนที่จัดตั้งในเขตพญาไท ที่เลี้ยงสุนัขและแมว เนื่องจากระยะเวลาในการสำรวจ ทำในระยะเวลาสั้นอาจทำให้ได้ข้อมูลบางส่วนของปริมาณสัตว์เลี้ยงบางส่วนหนึ่ง ในเขตพญาไท

ผลที่ได้พบว่าประชาชนยังมีความเข้าใจผิด คิดว่าสัตว์เลี้ยงเป็นสัตว์ จึงไม่จำเป็นต้องรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และไม่สะดวกและยุ่งยากต่อการนำสัตว์เลี้ยงไปรับบริการ ส่วนการไม่ทำหมัน สาเหตุจะคล้ายกัน คือ เป็นเพศผู้ ค่าใช้จ่ายสูง และส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งเจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องนำสัตว์ไปทำการฉีดวัคซีน

ข้อเสนอแนะ

๑. ให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชน เรื่องอันตรายของโรคพิษสุนัขบ้า และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
๒. ออกรณรงค์การฉีดวัคซีนให้ชุมชนในพื้นที่มากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวก ลดความยุ่งยากในการนำสัตว์เลี้ยงมารับบริการ
๓. ประชาสัมพันธ์ถึงจุดการให้บริการที่มีบริการฉีดวัคซีน และ ทำหมัน ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
๔. ประสานสำนักงานสัตวแพทย์ เพื่อเพิ่มบริการ การทำหมัน ในชุมชน
๕. อบรมอาสาสมัครสาธารณสุขได้ความรู้สามารถฉีดวัคซีนได้
๖. ดำเนินการให้ความรู้ และบริการอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

๑. แผนปฏิบัติการราชการกรุงเทพมหานคร ปี ๒๕๕๗
๒. เอกสารการประชุมคณะกรรมการอำนวยการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
๓. สถิติเกี่ยวกับน้องหมาในกทม. ประชากรและการพัฒนา, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๕ เดือนสิงหาคม – กันยายน ๒๕๕๘
๔. โรคพิษสุนัขบ้า, สภาอากาศไทย
๕. พรบ โรคพิษสุนัขบ้า ปี ๒๕๓๕

ภาคผนวก

กรอบและแนวทางการจัดทำข้อเสนอรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

- ชื่อ - นามสกุล นายภาณุพงศ์ เงาประเวศ.....
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเฉพาะด้าน (แพทย์) ระดับต้น ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์.....
หน่วยงาน ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์.....
- หัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคล จำนวนสุนัขและแมวในชุมชนเขตพญาไทที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า.....
- ขอบเขตและเนื้อหาของการศึกษาของการศึกษาส่วนบุคคล

ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์บริการสาธารณสุข รับผิดชอบเขตพญาไท มีหน้าที่ดูแลสุขภาพของประชาชน ซึ่งมีภารกิจงาน ๔ มิติ คือ บริการสร้างเสริมสุขภาพ ควบคุมป้องกันโรค ตรวจรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ให้บริการทั้ง ในศูนย์ และ นอกศูนย์ มีข้าราชการ ๒๓ คน ลูกจ้าง ๑๒ คน และลูกจ้างรายวัน ๑๖ คน มีพื้นที่รับผิดชอบ ประมาณ ๕.๕ ตารางกิโลเมตร มีประชากร ประมาณ ๕หมื่น กว่าคน มีชุมชนที่ลงทะเบียน ๒๙ ชุมชน มีอาสาสมัครสาธารณสุข ๑๒๐ คน ดูแล ประชาชนในชุมชนที่จัดตั้งและลงทะเบียน

โรคพิษสุนัขบ้า ยังเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศเนื่องจากเป็นโรคที่ไม่สามารถรักษาให้หายได้ ในแต่ละปี ทั่วโลกพบผู้เสียชีวิตไม่ต่ำกว่า ห้าหมื่น กว่าคน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในแอฟริกา อเมริกา และ เอเชีย ในประเทศไทยพบผู้เสียชีวิต ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๖ ถึง ปีพ.ศ. ๒๕๕๖ จำนวน ๑๒๙ ราย สำหรับ กรุงเทพมหานคร จากสถิติผู้เสียชีวิตย้อนหลังปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีรายงานผู้เสียชีวิต ทั้งสิ้น ๗๒ ราย โดยพบผู้ป่วยรายสุดท้ายที่เขตคลองเตย เมื่อเดือน มิถุนายน ๒๕๕๖ จากสถิติของกลุ่มงานระบาดวิทยา พบว่าผู้ถูกสัตว์กัดที่เข้ารับบริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ถูกสุนัขจรจัดกัด ร้อยละ ๔๘.๕๓ สุนัขเลี้ยง ร้อยละ ๓๖.๗๖ และสุนัขจรจัด ร้อยละ ๘.๘๒ พื้นที่ที่พบผู้ป่วยมากที่สุดคือเขตบางขุนเทียน จำนวน ๙ ราย เขตบางกะปิ และ เขตภาษีเจริญจำนวน ๕ ราย สำหรับเขตพญาไท ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ยังไม่มีผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า แต่มีผู้มารับบริการฉีดวัคซีนจากการถูกสัตว์เลี้ยงกัด ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๔๒๔ ครั้ง และได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ทั้งในศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ในศูนย์และบริการฉีดนอกศูนย์ เป็นจำนวน ๑,๓๗๒ ราย

ส่วนสถานการณ์โรคในสัตว์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ พบซากสัตว์ที่ส่งมาตรวจ ที่ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ และสถานเสาวภา สภากาชาดไทย จำนวน ๓๑ ตัว พบว่าสุนัข ยังเป็นสัตว์ที่พบเชื้อพิษสุนัขบ้ามากที่สุด และเขตที่พบมากที่สุด คือ เขตลาดกระบัง พระโขนง ประเวศ สวนหลวง และ บางขุนเทียน

จากการสำรวจจำนวนสุนัข ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนสุนัขที่มีเจ้าของ จำนวนกว่า ๕๙๐,๐๐๐ ตัว

และสุนัขไม่มีเจ้าของ ๑๐๐,๐๐๐ ตัว อาศัยในพื้นที่สาธารณะ ถนน ตรอก ซอก ซอย และวัด ๔๐๐ แห่ง ใน กรุงเทพมหานคร โดยที่การสำรวจส่วนใหญ่จะเป็นการสำรวจสุนัขที่เลี้ยงไว้ แมวเองก็เป็นพาหะสำหรับโรคพิษสุนัขบ้าได้ ดังนั้นจึงทำการสำรวจแมวในครั้งนี้ด้วย รวมถึงการทำหมันในสุนัขและแมวที่เลี้ยง

เนื่อง จากโรคพิษสุนัขบ้า ยังเป็นปัญหาด้านการสาธารณสุขทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ทาง องค์การอนามัยโลก(WHO) และ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) จึงได้กำหนดเป้าหมายที่จะ กำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปจากทุกภูมิภาคของโลก ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมถึงกรุงเทพมหานคร ด้วย โดยที่การสำรวจส่วนใหญ่จะเป็นสุนัขทั้งที่แมวกี่เป็นพาหะโรคพิษสุนัขบ้าได้ ในการสำรวจนี้จึงรวมแมวเข้าไป ด้วย รวมถึงการควบคุมปริมาณสุนัขและแมวที่เลี้ยง โดยสอบถามถึงการทำให้หมันสุนัขและแมวที่เลี้ยง

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษาจำนวนสุนัขและแมวในเขตพญาไท ที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และ การทำให้หมันว่ามีจำนวนเท่าไร และ เหตุผล ในการไม่รับการฉีดวัคซีน หรือ ทำให้หมัน เพื่อนำมาใช้ในการปรับวางแผนให้ประชาชนนำสุนัขและแมว มารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เพิ่มขึ้น เพราะการที่ สุนัขและแมวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า จะช่วยลดอัตราการเสียชีวิตในประชาชนจากโรคพิษ สุนัขบ้าได้ ส่วนการทำหมันจะช่วยลดจำนวนสุนัขและแมวที่เกิดใหม่ได้ในแต่ละปี เพราะสุนัขสามารถออกลูก ได้ปีละ ๒ ครั้ง ขณะที่แมวออกลูกได้ปีละ ๔ ครั้ง

ขอบเขตการศึกษา

เป็นการออกแบบสอบถามเพื่อครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์และแจกแบบสอบถามให้ อาสาสมัครสาธารณสุข ของศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ สอบถามในบ้านเรือนชุมชนที่รับผิดชอบ ที่มี การเลี้ยงสุนัข หรือ แมว ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พ.ค. ๒๕๕๘ ถึง ๑ มิ.ย. ๒๕๕๘

นิยามศัพท์

- การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คือ สุนัข หรือ แมว ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในรอบปี ๒๕๕๗ หรือ ปี ๒๕๕๘ จากศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ ,คลินิกสัตว์แพทย์ หรือ โรงพยาบาลสัตว์
- การไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คือ ในรอบ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ หรือ ปี ๒๕๕๘ สุนัข หรือ แมว ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจากที่ใดเลย
- การทำให้หมัน คือ สุนัข หรือ แมว ได้รับการทำให้หมัน จาก สัตว์แพทย์ แล้ว
- การไม่ทำให้หมัน คือ สุนัข หรือ แมว ไม่ได้รับการทำให้หมัน จากสัตว์แพทย์
- สุนัขที่เลี้ยง คือ สุนัขที่บุคคลในครัวเรือน ส่วนบุคคลให้การเลี้ยงดูโดยการให้อาหาร ให้การ รักษาสุขภาพ
- แมวที่เลี้ยง คือ แมวที่บุคคลในครัวเรือน ส่วนบุคคลให้การเลี้ยงดูโดยการให้อาหาร ให้การ รักษาสุขภาพ

วิธีการศึกษา

๑. ออกแบบสอบถาม
๒. ประชุมกับพยาบาลเยี่ยมบ้านเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อให้ง่ายต่อการเก็บข้อมูล
๓. ประชุมอาสาสมัครสาธารณสุข ของศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ในการประชุมประจำเดือน และแจกแบบสอบถาม อธิบายปัญหาของโรคพิษสุนัขบ้า วิธีการเก็บ และ สอบถาม ประชาชนในพื้นที่
๔. รับแบบสอบถามคืน
๕. วิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล
๖. สรุป

ประโยชน์ในการศึกษา

๑. เพื่อทราบจำนวนสุนัข และ แมวที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในชุมชนเขตพญาไท
๒. เพื่อทราบจำนวนสุนัข และ แมวที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และเหตุผล ที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีน
๓. เพื่อทราบ จำนวนสุนัข และ แมว ที่ได้รับการทำหมัน และที่ไม่ได้รับการทำหมัน
๔. สํารวจจำนวนสุนัข และ แมวจรจัดในชุมชนเขตพญาไท
๕. นำปัญหาจากการสำรวจ ถึง เหตุผลที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มาแก้ไข รวมถึงสุนัข และ แมว และประสานสำนักงานสัตวแพทย์ เพื่อไปทำหมัน สุนัข และ แมว ที่ได้รับการสำรวจในชุมชนทางสำนักอนามัย และ สำนักสัตวแพทย์ ได้ กำหนดแผนยุทธศาสตร์ กรุงเทพมหานครปลอดโรคพิษสุนัขบ้า เพื่อให้ทันภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยมี ๕ ยุทธศาสตร์ และ หัวข้อยุทธศาสตร์ที่ ๒.๒ คือ การป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในคน

แบบความเห็นชอบหัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคลโดยหัวหน้าส่วนราชการ

ข้าพเจ้านายชวินทร์...ศิรินาค.....ตำแหน่ง.....รองผู้อำนวยการสำนักอนามัย.....
ผู้บังคับบัญชาของ...นายภาณุ...เงาประเวศ.....ตำแหน่ง...ผู้อำนวยการเฉพาะด้าน(แพทย์) ระดับต้น.....
ผู้สมัครเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารมหานครระดับสูง ผู้เสนอกรอบรายงานการศึกษาส่วนบุคคล
หัวข้อ.....จำนวนสุนัขและแมวในชุมชนเขตพญาไทที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า.....
ได้พิจารณากรอบรายงานการศึกษาส่วนบุคคลดังกล่าว และเห็นชอบในการจัดทำรายงานหัวข้อดังกล่าว

(นายชวินทร์ ศิรินาค)
รองผู้อำนวยการสำนักอนามัย
วันที่.....

แบบความเห็นชอบหัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคลโดยหัวหน้าส่วนราชการ

ข้าพเจ้านายชวินทร์...ศิรินาค.....ตำแหน่ง.....รองผู้อำนวยการสำนักอนามัย.....
ผู้บังคับบัญชาของ...นายภาณุ...เงาประเวศ.....ตำแหน่ง...ผู้อำนวยการเฉพาะด้าน(แพทย์) ระดับต้น.....
ผู้สมัครเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารมหานครระดับสูง ผู้เสนอกรอบรายงานการศึกษาส่วนบุคคล
หัวข้อ.....จำนวนสุนัขและแมวในชุมชนเขตพญาไทที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า.....
ได้พิจารณากรอบรายงานการศึกษาส่วนบุคคลดังกล่าว และเห็นชอบในการจัดทำรายงานหัวข้อดังกล่าว

(นายชวินทร์ ศิรินาค)
รองผู้อำนวยการสำนักอนามัย
วันที่.....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ...ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ โทร. ๐ ๒๒๗๑-๑๑๒๒ โทรสาร ๐ ๒๒๗๘-๕๕๓๕

ที่ กท.๐๗๑๓.๑๑/..... วันที่ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง...ขอส่งแบบความเห็นชอบหัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคลโดยหัวหน้าส่วนราชการ.....

เรียน รองผู้อำนวยการสำนักอนามัย

ข้าพเจ้า นายกาณฑ์ เจาประเวศ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเฉพาะด้าน (แพทย์) ระดับต้น ผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์ ขอส่งแบบความเห็นหัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคลโดยหัวหน้าส่วนราชการ ซึ่งแนบเอกสารมาพร้อมบันทึกนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นายกาณฑ์ เจาประเวศ)

ผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์

แบบสอบถาม สุนัข หรือ แมว ที่เลี้ยงในชุมชนเขตพญาไท

ชุมชน.....

บ้านเลขที่.....

จำนวนคนในบ้าน.....คน ผู้หญิง.....คน ผู้ชาย.....คน เด็ก.....คน

อาชีพ.....

สุนัข ตัว เพศ ผู้.....ตัว อายุ.....ปี

เพศเมีย.....ตัว อายุ.....ปี

สุนัขได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

- ฉีด ฉีดวัคซีนที่ ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์
- คลินิกสัตว์แพทย์
- โรงพยาบาลสัตว์
- อื่น ๆราคาค่าฉีดวัคซีน.....บาท

ไม่ฉีด เพราะ.....

สุนัขได้รับการทำหมัน

ทำ ทำที่ไหนราคาเท่าไร.....บาท

ไม่ทำ เพราะ.....

แมว.....ตัว เพศ ผู้.....ตัว อายุ.....ปี

เพศเมีย.....ตัว อายุ.....ปี

แมวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ครบทุกตัว

- ฉีด ฉีดวัคซีนที่ ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑๑ ประดิพัทธ์
- คลินิกสัตว์แพทย์
- โรงพยาบาลสัตว์
- อื่น ๆราคาค่าฉีดวัคซีน.....บาท

ไม่ฉีด เพราะ.....

แมวได้รับการทำหมัน

ทำ ทำที่ไหนราคาเท่าไร.....บาท

ไม่ทำ เพราะ.....

ท่านทราบหรือไม่ว่าทาง กทม. มีบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์เลี้ยง

ทราบ ไม่ทราบ

ท่านทราบหรือไม่ว่าทาง กทม. มีบริการทำหมันแก่สัตว์เลี้ยง

ทราบ ไม่ทราบ

ท่านทราบหรือไม่ว่าหรือไม่ว่า มี พรบ.โรคพิษสุนัขบ้า ว่าหากเจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่นำสัตว์เลี้ยงไปรับการฉีดวัคซีน จะถือว่าผิดกฎหมาย

ทราบ ไม่ทราบ

ข้อเสนอแนะในการรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

.....

.....

